

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЛЮЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**СОЦІАЛЬНО -ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра публічно - правових дисциплін**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для виконання аудиторної та самостійної

роботи з навчальної дисципліни

«ФІНАНСОВЕ ПРАВО»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

D Бізнес, адміністрування та право

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

D 8 «Право»

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Перший (бакалаврський)

**Біла Церква
2025**

УДК: 347.73(075.8)

Затверджено
Науково-методичною комісією Білоцерківського НАУ

Протокол № 2 від «21» жовтня 2025 р.

Укладачі: Ковальчук, канд. юрид. наук, доцент

Малишко І. В., старший викладач кафедри публічно - правових дисциплін

Ковальчук І. В., Малишко І. В. Методичні вказівки для організації аудиторної та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Фінансове право» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю Д 8 «Право». – Біла Церква, 2025. – 57 с.

Публікація містить рекомендації здобувачам вищої освіти для підготовки до практичних занять з дисципліни «**Фінансове право**», структуру та зміст навчальної дисципліни, теоретичні положення, письмові завдання для закріплення матеріалу, питання для обговорення на заняттях, завдання для самостійної роботи, тестові завдання для самоконтролю, а також перелік рекомендованої літератури.

Видання спрямоване на розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей у сфері правового регулювання фінансових відносин, розуміння сутності публічних фінансів, формування здатності до правового аналізу актів фінансового законодавства, зокрема у частині оподаткування, бюджетного процесу, державного кредиту та фінансового контролю.

Рецензент:

Пахомова А.О., канд. юрид. наук, доцент кафедри цивільно-правових дисципліни Білоцерківського НАУ

Схвалено методичною радою соціально-гуманітарного факультету,
протокол від жовтня 2025 р.

ЗМІСТ

№ п/п	Назва	Стор.
1.	Пояснювальна записка	4
2.	Компетентності і результати навчання з дисципліни	6
3.	Контент змістових модулів	7
4.	Структура навчальної дисципліни	11
5.	Навчально-методичне забезпечення дисципліни	12
6.	Орієнтовний перелік питань до іспиту	46
7.	Критерії оцінювання результатів навчання здобувача	49
8.	Рекомендовані джерела інформації	53

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна «**Фінансове право**» є обов'язковим елементом професійної підготовки здобувачів за спеціальністю D 8 – «Право». Вона спрямована на формування компетентностей юриста у сфері правового регулювання публічних фінансів, забезпечення фінансової дисципліни, реалізації бюджетної та податкової політики держави.

Метою дисципліни є формування у здобувачів цілісного уявлення про фінансову систему України та механізми її правового регулювання, а також розвиток практичних навичок застосування норм фінансового права у професійній юридичній діяльності.

Основні завдання курсу:

- засвоєння базових понять, принципів і інститутів фінансового права;
- аналіз джерел фінансового права (Конституція України, Бюджетний кодекс, Податковий кодекс тощо);
- вивчення правового статусу суб'єктів фінансових правовідносин;
- формування навичок аналізу юридичних ситуацій у сфері оподаткування, бюджетного процесу, державного кредиту;
- розвиток здатності готувати та аналізувати юридичні документи у сфері публічних фінансів.

У сучасних умовах економічної нестабільності, реформування податкової системи та боротьби з корупцією знання **фінансового права** є **критично важливими для юристів**, які працюють у сфері державного управління, правозастосування, правового супроводу бюджетного процесу, контролю за використанням публічних коштів.

Самостійна робота здобувача освіти — ключова форма організації навчання в межах дисципліни. Вона включає:

- самостійне опрацювання законодавства;
- аналіз практики Конституційного Суду України, Верховного Суду, податкових та фінансових органів;
- підготовку до семінарів, участь в дискусіях, тестуваннях, розв'язання фінансово-правових кейсів.

Методичні матеріали містять завдання, що передбачають юридичне тлумачення норм, складання процесуальних документів, підготовку аналітичних записок, есе, правових висновків.

Контроль знань здійснюється шляхом поточного оцінювання, перевірки виконання самостійної роботи, проведення модульного і підсумкового контролю.

Дисципліна «Фінансове право» охоплює систему правових норм, що регулюють:

- формування і використання державного та місцевих бюджетів;
- правовий режим податків і зборів;
- порядок здійснення державних видатків і доходів;
- правове регулювання державного кредиту, страхування, банківської діяльності у сфері публічних фінансів;
- організацію та здійснення фінансового контролю.

Отримані знання та навички застосовуються юристами у практиці правового супроводу бюджетного фінансування, податкового консультування, представництва в податкових спорах, під час роботи в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, юридичних службах, фінансових та контрольних органах.

Ці методичні рекомендації створені для полегшення засвоєння матеріалу, сприяння розвитку юридичного мислення та підготовки студентів до практичного застосування фінансово-правових знань у рамках професійної юридичної діяльності.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Вивчення навчальної дисципліни «Фінансове право» знаходиться у контексті опанування наступними компетентностями відповідно освітньої програми за спеціальністю D 8 «Право»:

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК 6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 7. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями

СК3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

СК9. Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології необхідні під час здійснення юридичної діяльності.

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Очікувані результати навчання

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН 14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.

РН 15. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях

КОНТЕНТ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1. Публічні фінанси. Фінансова діяльність держави та органів місцевого самоврядування. Фінансове право

Тема 1.1. Правові основи фінансової діяльності

Поняття, ознаки та функції фінансів. Публічні та приватні фінанси. Зміст та елементи фінансової системи держави. Принципи, напрями та методи фінансової діяльності держави і органів місцевого самоврядування. Органи управління державними фінансами. Правові основи фінансової діяльності органів місцевого самоврядування.

Тема 1.2. Фінансове право як галузь права України

Предмет і метод фінансового права. Система фінансового права і її місце в системі права України. Джерела фінансового права. Фінансове право як галузь законодавства. Інститут державних доходів. Інститут державного кредиту.

Тема 1.3. Фінансово-правові норми і фінансово - правові відносини.

Поняття, види та характеристика фінансово-правових норм. Особливості фінансових правовідносин. Суб'єкти фінансових правовідносин. Матеріальні фінансово-правові норми. Процесуальні норми.

Тема 1.4. Правові засади фінансового контролю в Україні.

Поняття, принципи та завдання фінансового контролю. Види фінансового контролю. Методи фінансового контролю. Система органів державного фінансового контролю. Органи державного фінансового контролю загальної та спеціальної компетенції. Правовий статус та повноваження органів державного фінансового контролю загальної компетенції. Правовий статус та повноваження органів державного фінансового контролю спеціальної компетенції

Тема 1.5. Фінансово-правова відповідальність.

Відповідальність за порушення фінансового законодавства в системі юридичної відповідальності. Ознаки фінансово-правової відповідальності. Поняття і склад фінансових правопорушень. Ознаки порушення фінансового законодавства. Фінансові санкції. Адміністративна відповідальність осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за порушення вимог і зобов'язань у фінансовій сфері.

Змістовий модуль 2. Бюджетне право України.

Тема 2.1. Бюджетне право як галузь права України

Предмет та метод бюджетного права. Принципи бюджетного права. Особливості бюджетно-правових відносин та характеристика норм бюджетного права. Система та джерела бюджетного права. Бюджетні повноваження як правовий інститут. Бюджетні повноваження держави та органів місцевого самоврядування.

Тема 2.2. Правове значення бюджету.

Бюджет як правова категорія. Склад та принципи бюджетної системи України. Бюджетна класифікація та її склад. Зведений бюджет. Бюджетна класифікація. Програмна класифікація видатків.

Тема 2.3. Бюджетний процес в Україні

Бюджетний процес і принципи його здійснення. Стадії бюджетного процесу. Учасники бюджетного процесу. Державний бюджет України: складання, розгляд, прийняття, виконання та звітність. Місцеві бюджети: складання, розгляд, прийняття, виконання та звітність.

Тема 2.4. Правове регулювання міжбюджетних відносин

Поняття міжбюджетних відносин. Розмежування видатків між бюджетами. Розрахунок видатків, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Поняття та види міжбюджетних трансфертів. Дотації вирівнювання. Субвенції. Кошти, що передаються до Державного бюджету та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів. Додаткові дотації.

Тема 2.5. Бюджетний контроль та відповідальність за порушення бюджетного законодавства.

Сутність та завдання бюджетного контролю. Види, форми та методи бюджетного контролю. Правове регулювання повноважень суб'єктів бюджетного контролю. Поняття та види порушень бюджетного законодавства. Заходи впливу за порушення бюджетного законодавства.

Змістовий модуль 3. Правове регулювання публічних доходів в Україні.

Тема 3.1. Правове регулювання публічних та місцевих доходів

Поняття та система публічних доходів. Класифікація публічних та місцевих доходів. Податкові платежі як джерела доходів державного та місцевих бюджетів.

Система оподаткування в Україні. Неподаткові доходи держави та органів місцевого самоврядування. Порядок управління, обліку та контролю публічних доходів.

Тема 3.2. Правове регулювання державних та місцевих видатків.

Поняття та класифікація державних і місцевих видатків. Поняття, види та принципи фінансування державних і місцевих видатків. Правовий порядок кошторисно-бюджетного фінансування. Правовий порядок програмно-цільового фінансування. Правовий режим фінансування окремих галузей господарства

Тема 3.3. Фінансово-правові основи публічного кредиту та публічного боргу в Україні.

Поняття кредитування. Місце та особливості державного кредиту. Співвідношення державного кредиту із системою державних доходів. Форми державного кредиту та підстави їх класифікації. Правове регулювання внутрішніх державних і місцевих позик. Поняття та види державного боргу. Правові засоби управління державним та муніципальним боргом.

Тема 3.4. Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування

Зміст правового регулювання страхування. Поняття, види і форми публічного страхування. Функції і принципи публічного страхування. Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування. Правове регулювання обов'язкового державного пенсійного страхування.

Змістовий модуль 4. Фінансово-правове регулювання грошового обігу, платіжних систем та ринків фінансових послуг у сфері банківської діяльності і страхування. Фінансово-правові основи валютного регулювання.

Тема 4.1. Фінансово-правове регулювання банківської діяльності в Україні

Банківська система України. Банківське право як підгалузь фінансового права (проблемні питання). Правовий статус Національного банку України. Функції Національного банку України, що пов'язані з фінансово-правовим регулюванням. Правове становище комерційних банків в Україні. Види банківських послуг.

Тема 4.2. Правове регулювання грошового обігу в Україні

Грошова система України. Правове регулювання готівкового обігу. Правове

регулювання та форми безготівкових розрахунків. Валютне регулювання в Україні. Відповідальність за порушення валютного законодавства.

Тема 4.3. Державна фінансова безпека та державна фінансова дисципліна.

Поняття фінансової безпеки. Фінансова дисципліна. Фінансовий контроль як складова фінансової безпеки. Органи Державної фінансової інспекції України.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Фінансове право»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	денна форма					заочна форма					
	усього	у тому числі				усього	у тому числі				
		л	п	лб.	інд		СРС	л	п	лб.	інд
Змістовий модуль 1. Публічні фінанси. Фінансова діяльність держави та органів місцевого самоврядування. Фінансове право											
Тема 1.1	10	2	2			6	12	2			10
Тема 1.2	10	2	2			6	12		2		10
Тема 1.3.	12	2	2			8	10				10
Тема 1.4	12	2	2			8	12	2			10
Тема 1.5	12	2	2			8	10				10
Разом за змістовим модулем 1	56	10	10			36	56	4	2		50
Змістовий модуль 2. Бюджетне право України											
Тема 2.1	10	2	2			6	10				10
Тема 2.2	8		2			6	12		2		10
Тема 2.3	10	2	2			6	12	2			12
Тема 2.4	10	2	2			6	10				10
Тема 2.5	10	2	2			6	12		2		10
Разом за змістовим модулем 2	48	8	10			30	56	2	4		50
Змістовий модуль 3. Правове регулювання публічних доходів в Україні											
Тема 3.1	12	2				10	12	2	2		8
Тема 3.2	10	2				8	12	2	2		8
Тема 3.3	10		2			8	10		2		8
Тема 3.4	12	2	2			8	8	2			6
Разом за змістовим модулем 3	44	6	4			34	32	6	6		30
Змістовий модуль 4. Фінансово-правове регулювання грошового обігу, платіжних систем та ринків фінансових послуг у сфері банківської діяльності і страхування. Фінансово-правові основи валютного регулювання.											
Тема 4.1	10	2	2			6	8		2		6
Тема 4.2	12	2				10	10		2		8
Тема 4.3	10		2			8	8		2		6
Разом за змістовим модулем 4	32	4	4			24	26		6		20
Усього годин	180	28	28			124	180	12	18		150

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
Змістовий модуль 1. Публічні фінанси. Фінансова діяльність держави та
органів місцевого самоврядування. Фінансове право.

Практичне заняття 1

Правові основи фінансової діяльності.

План заняття:

1. Поняття фінансової діяльності держави та її правова характеристика.
2. Фінансова діяльність як функція держави: цілі, завдання, особливості.
3. Принципи фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування.
4. Форми та методи фінансової діяльності.
5. Компетенція органів державної влади у сфері фінансів: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів, Державна податкова служба, Державна казначейська служба.
6. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері фінансової діяльності.
7. Бюджет як правова форма фінансової діяльності.
8. Нормативно-правові акти, що регулюють фінансову діяльність.
9. Роль фінансового контролю у забезпеченні законності фінансової діяльності.

Питання для обговорення:

1. У чому полягає сутність фінансової діяльності держави? Чим вона відрізняється від господарської чи податкової діяльності?
2. Які органи уповноважені здійснювати фінансову діяльність на загальнодержавному рівні? А на місцевому?
3. Які принципи фінансової діяльності вам здаються найважливішими для демократичної держави?
4. Як реалізується автономія місцевого самоврядування у фінансовій сфері?
5. Чи достатньо ефективним є нинішній фінансовий контроль з боку держави? Як його можна вдосконалити?
6. Які правові форми набуває фінансова діяльність (прикладі)?

7. Як воєнний стан вплинув на структуру та обсяг фінансової діяльності в Україні?

Письмові завдання

Завдання 1. Визначте правову природу таких форм фінансової діяльності:

- а) затвердження Державного бюджету України;
- б) формування доходів місцевого бюджету;
- в) розподіл міжбюджетних трансфертів;
- г) проведення ревізії бюджетних коштів.

Укажіть:

- суб'єкта діяльності;
- правову форму;
- джерело фінансування;
- нормативно-правовий акт, що регулює дію.

Завдання 2. Сільська громада має затверджений бюджет, але в середині року постало питання про перерозподіл коштів через надзвичайну ситуацію (зсув ґрунту, руйнування дороги).

Запитання:

- Який порядок зміни бюджету органом місцевого самоврядування?
- Які нормативно-правові акти регулюють цю процедуру?
- Які обмеження існують для прийняття змін?
- Яка відповідальність посадових осіб за порушення бюджетного

законодавства?

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацюйте такі нормативні акти:

- Бюджетний кодекс України (статті про повноваження місцевих органів);
- Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» – розділ про фінансову основу самоврядування.

Сформулюйте три головні принципи фінансової діяльності ОМС. Обґрунтуйте їх значення на прикладах з практики.

2. Фінансова децентралізація в Україні: переваги, ризики та вплив на

спроможність територіальних громад.

Дослідження на основі аналітичних звітів (наприклад, Мінфіну, Рахункової палати, Асоціації міст України).

Теми есе:

1. «Фінансова діяльність держави: між ефективністю та прозорістю»
2. «Місцевий бюджет: інструмент розвитку чи формальність?»
3. «Чи можлива фінансова автономія місцевого самоврядування в Україні?»
4. «Використання публічних коштів: правові рамки та реалії»
5. «Роль фінансового права у протидії зловживанням у бюджетній сфері»
6. «Війна та бюджет: як адаптується фінансова система України»
7. «Фінансовий контроль як інструмент боротьби з корупцією»
8. «Баланс між центром і громадами: виклики бюджетної децентралізації»
9. «Публічні фінанси: власність народу чи ресурс влади?»
10. «Законність і доцільність у публічній фінансовій діяльності: завжди разом?»

Література до теми:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50–51. – Ст. 572.
2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17. – Ст. 112.
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
4. Закон України «Про державну податкову службу України» від 23.05.2020 № 465-IX // Відомості Верховної Ради України. – 2020. – № 30. – Ст. 264.
5. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mof.gov.ua/>
6. Офіційний портал Верховної Ради України – <https://zakon.rada.gov.ua>

Практичне заняття 2

Фінансове право як галузь права України

План заняття:

1. Поняття фінансової діяльності держави та її правова характеристика
2. Фінансова діяльність як функція держави: цілі, завдання, особливості
3. Принципи фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування
4. Форми та методи фінансової діяльності
5. Компетенція органів державної влади у сфері фінансів:
 - Верховна Рада України
 - Кабінет Міністрів України
 - Міністерство фінансів
 - Державна податкова служба
 - Державна казначейська служба
6. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері фінансової діяльності
7. Бюджет як правова форма фінансової діяльності
8. Нормативно-правові акти, що регулюють фінансову діяльність
9. Роль фінансового контролю у забезпеченні законності фінансової діяльності

Питання для обговорення:

1. У чому полягає специфіка предмета фінансового права?
2. Які методи використовуються для фінансово-правового регулювання?
3. Назвіть основні інститути фінансового права.
4. Які принципи фінансового права закріплені в законодавстві?
5. Які відносини охоплюються предметом фінансового права?

Письмові завдання

Завдання 1. Визначте, до якого інституту фінансового права належать такі нормативні акти:

- а) Закон України «Про Державний бюджет України на 2025 рік»;
- б) Податковий кодекс України;
- в) Закон України «Про банки і банківську діяльність».

Завдання 2. Поясніть на прикладі, у чому полягає імперативний метод регулювання фінансових відносин.

Завдання для самостійної роботи

1. Складіть таблицю порівняння між фінансовим, адміністративним і податковим правом за критеріями:

- предмет правового регулювання;
- метод регулювання;
- суб'єкти;
- джерела;
- характер правовідносин.

Теми есе

1. Чому фінансове право є основою функціонування держави?
2. Фінансове право і публічні фінанси: де межа?
3. Імперативний метод у фінансовому праві: необхідність чи рудимент?
4. Фінансове право як гарантія фінансової дисципліни в державі
5. Фінансово-правові відносини: кому належить влада у сфері грошей?
6. Принципи фінансового права: декларації чи реальні механізми?
7. Роль фінансового права в забезпеченні стабільності економіки України
8. Система фінансового права: чи є вона цілісною в умовах реформ?
9. Фінансове право як інструмент прозорості державних фінансів
10. Місце фінансового права у правовій системі України: рівноправна галузь чи допоміжна?

Література до теми:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50–51. – Ст. 572.
2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17. – Ст. 112.
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

4. Кучерявенко М.П. Теорія фінансового права: монографія. – Харків: Право, 2019. – 416 с.

5. Орлюк О.П. Правові основи фінансової системи України: монографія. – К.: Юридична думка, 2018. – 304 с.

6. Фінансове право України: навч. посіб. / О.І. Харитонова, І.В. Штогріна, С.О. Зуєв. – Київ: Центр учбової літератури, 2022. – 280 с.

7. Податкове право України: підручник / за ред. М.П. Кучерявенка. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – Х.: Право, 2021. – 520 с.

Практичне заняття 3

Фінансово - правові норми і фінансово - правові відносини.

План заняття:

1. Поняття фінансово-правових норм.
2. Структура і особливості фінансово-правових норм.
3. Види фінансово-правових норм: імперативні, диспозитивні, охоронні.
4. Джерела фінансово-правових норм в Україні.
5. Поняття фінансово-правових відносин.
6. Суб'єкти фінансово-правових відносин: державні органи, юридичні та фізичні особи.
7. Об'єкти фінансово-правових відносин.
8. Виникнення, зміна і припинення фінансово-правових відносин.
9. Взаємозв'язок фінансово-правових норм і відносин..

Питання для обговорення:

1. Що таке фінансово-правова норма і які її основні елементи?
2. Чим відрізняються імперативні та диспозитивні фінансово-правові норми?
3. Які основні джерела фінансово-правових норм в Україні?
4. Що таке фінансово-правові відносини і які їх характерні ознаки?
5. Хто може бути суб'єктом фінансово-правових відносин?
6. Які об'єкти охоплюють фінансово-правові відносини?
7. Як виникають і припиняються фінансово-правові відносини?

8. Яка роль фінансово-правових норм у регулюванні фінансово-правових відносин?

Письмові завдання

Завдання 1. Визначте складові структури фінансово-правової норми та наведіть приклади з бюджетного або податкового законодавства.

Завдання 2. Проаналізуйте приклад фінансово-правових відносин за таким випадком:

Громадянин сплачує податок з доходів фізичних осіб до державного бюджету. Визначте суб'єктів, об'єкт, предмет та зміст цієї правовідносини.

Завдання 3. Визначте вид фінансово-правової норми (імперативна чи диспозитивна) у наведених прикладах:

- а) обов'язок платника податків сплатити податок у встановлений строк;
- б) право платника податків подати уточнюючу декларацію.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте приклади з судової практики щодо спірних фінансово-правових відносин (можна використати матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень).

Теми есе:

1. «Фінансово-правова норма: поняття, структура, види»
2. «Роль фінансово-правових норм у забезпеченні законності у сфері публічних фінансів»
3. «Суб'єкти фінансово-правових відносин: правовий статус і права»
4. «Об'єкти фінансово-правових відносин: зміни в умовах реформування фінансової системи»
5. «Взаємозв'язок фінансово-правових норм і відносин у системі фінансового права України»
6. «Диспозитивні та імперативні норми в податковому праві: проблеми застосування»
7. «Правове регулювання фінансово-правових відносин: міжнародний досвід і українські реалії»

8. «Фінансово-правові норми як основа фінансової дисципліни»
9. «Особливості виникнення і припинення фінансово-правових відносин»
10. «Фінансово-правові норми та їх роль у формуванні державного бюджету»

Література до теми:

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17. – Ст. 112.
2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50–51. – Ст. 572.
3. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 № 2344-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 20. – Ст. 138.
4. Фінансове право України: навч. посіб. / О.І. Харитонова, І.В. Штогріна, С.О. Зуєв. – Київ: Центр учбової літератури, 2022. – 280 с.
5. Офіційний портал Верховної Ради України – <https://zakon.rada.gov.ua>
6. Міністерство фінансів України – <https://www.mof.gov.ua>

Практичне заняття 4

Правові засади фінансового контролю в Україні.

План заняття:

1. Поняття та значення фінансового контролю.
2. Види фінансового контролю: державний, внутрішній, зовнішній, громадський.
3. Принципи фінансового контролю.
4. Суб'єкти фінансового контролю: Рахункова палата, Державна аудиторська служба, податкові органи, органи місцевого самоврядування.
5. Повноваження Верховної Ради України щодо фінансового контролю.
6. Форми реалізації фінансового контролю (ревізії, перевірки, аудити тощо).
7. Фінансовий аудит як форма фінансового контролю.
8. Бюджетний контроль і його правове регулювання.
9. Відповідальність за порушення фінансової дисципліни.
10. Законодавче забезпечення фінансового контролю в Україні.

Питання для обговорення:

1. У чому полягає основне призначення фінансового контролю?
2. Які органи здійснюють фінансовий контроль в Україні та в чому полягає їхня специфіка?
3. Як розмежовуються повноваження між Рахунковою палатою та Державною аудиторською службою?
4. Які виклики існують у сфері громадського фінансового контролю?
5. Які основні порушення виявляються під час проведення фінансових аудитів?
6. Як воєнний стан вплинув на практику здійснення фінансового контролю?
7. У чому різниця між ревізією і аудитом?

Письмові завдання

Завдання 1: Порівняйте повноваження Рахункової палати та Державної аудиторської служби України за такими критеріями:

- Правовий статус
- Об'єкти контролю
- Інструменти контролю
- Результати перевірок
- Підзвітність

Завдання 2: Проаналізуйте Закон України «Про Рахункову палату».

- Які функції контролю виконує цей орган?
- Яка його роль у забезпеченні прозорості бюджетного процесу?
- Який порядок взаємодії з Верховною Радою України?

Завдання для самостійної роботи

1. Складіть порівняльну таблицю щодо форм контролю, здійснюваних різними державними органами.

2. Проведіть короткий аналіз одного із звітів Рахункової палати України за останній рік. Зверніть увагу на:

- Виявлені порушення
- Рекомендації
- Реакцію об'єкта контролю.

Теми есе:

1. «Фінансовий контроль як гарантія ефективного використання бюджетних коштів»
2. «Рахункова палата України: незалежність чи підзвітність?»
3. «Державний аудит: між виявленням порушень і реальними змінами»
4. «Громадський контроль над бюджетом: міф чи реальність?»
5. «Публічність результатів фінансового контролю – запорука довіри до влади»
6. «Війна та фінансова дисципліна: чи змінилися пріоритети контролю?»
7. «Чи потрібен Україні новий підхід до фінансового моніторингу?»
8. «Міжконтрольна координація: як уникнути дублювання функцій державних органів?»
9. «Фінансовий контроль як бар'єр для корупції у публічній сфері»
10. «Правове регулювання ревізійної діяльності: ефективне чи декларативне?»

Література до теми:

1. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» від 26.01.1993 № 2939-ХІІ.
2. Закон України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 № 576-VIII.
3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI.
4. Закон України «Про державну аудиторську службу України» (положення, затверджені постановою КМУ від 03.02.2016 № 43).

Практичне заняття 5

Фінансово-правова відповідальність

План заняття:

1. Поняття фінансово-правової відповідальності.
2. Підстави настання фінансово-правової відповідальності.
3. Види фінансово-правової відповідальності.
4. Суб'єкти фінансово-правової відповідальності.
5. Процедура притягнення до фінансово-правової відповідальності.
6. Співвідношення фінансово-правової відповідальності з іншими видами юридичної відповідальності.

Питання для обговорення:

2. У чому полягає особливість фінансово-правової відповідальності в порівнянні з адміністративною?
3. Чи може юридична особа нести фінансово-правову відповідальність?
- 3 Який орган найчастіше ініціює притягнення до фінансово-правової відповідальності?
5. У чому полягає профілактична роль фінансово-правових санкцій?

Письмові завдання

Завдання 1. Дайте визначення фінансово-правової відповідальності. Наведіть приклади її реалізації.

Завдання 2. Охарактеризуйте основні види фінансово-правової відповідальності.

Завдання 3. Розробіть алгоритм дій фінансового контролера при виявленні порушення бюджетного законодавства.

Завдання для самостійної роботи

1. Ознайомтесь із положеннями Бюджетного кодексу України щодо відповідальності за порушення бюджетного законодавства. Наведіть приклади таких порушень.

2. Підготуйте таблицю:

№	Вид фінансово-правової відповідальності	Нормативна база	Суб'єкт	Приклад

3. Порівняйте фінансово-правову та цивільно-правову відповідальність.

Теми есе:

1. «Фінансово-правова відповідальність: між санкцією і профілактикою»
2. «Ефективність механізмів фінансово-правової відповідальності в Україні»
3. «Контроль і відповідальність у публічних фінансах: баланс інтересів держави та платників»

Література до теми:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30, ст. 141

2. Бюджетний кодекс України : Кодекс від 08.07.2010 № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50–51. – Ст. 572.

3. Податковий кодекс України : Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17. – Ст. 112.

4. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26.01.1993 № 2939-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 19. – Ст. 203.

Змістовий модуль 2. Бюджетне право України.

Практичне заняття 6

Бюджетне право як галузь права України

План заняття:

1. Поняття та загальна характеристика бюджетного права як галузі фінансового права.
2. Предмет і метод бюджетного права.
3. Принципи бюджетного права.
4. Бюджетно-правові відносини: особливості та суб'єкти.
5. Норми бюджетного права: зміст та структура.
6. Система та джерела бюджетного права України.
7. Поняття, види та суб'єкти бюджетних повноважень.
8. Бюджетні повноваження держави та органів місцевого самоврядування.

Питання для обговорення:

1. У чому полягає специфіка предмета бюджетного права?
2. Які методи застосовуються у бюджетно-правовому регулюванні?
3. Чим бюджетно-правові норми відрізняються від норм інших галузей права?
4. Які принципи покладено в основу бюджетного права?
5. Хто є суб'єктами бюджетних правовідносин?
6. Якими є джерела бюджетного права в Україні?
7. У чому полягає зміст бюджетних повноважень?

Письмові завдання

Завдання 1. Визначте предмет та метод бюджетного права. Проілюструйте прикладами.

Завдання 2. Розкрийте зміст та значення принципів бюджетного права.

Завдання 3. Зробіть порівняльну характеристику норм бюджетного права та інших галузевих правових норм.

Завдання 4. Наведіть приклади реалізації бюджетних повноважень держави та органів місцевого самоврядування.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте Бюджетний кодекс України на предмет відображення в ньому принципів бюджетного права.

2. Підготуйте порівняльну таблицю джерел бюджетного права України та інших держав (на вибір).

3. Опрацюйте нормативні акти, що регламентують бюджетні повноваження органів місцевого самоврядування.

4. Підготуйте аналітичну довідку щодо особливостей методів бюджетно-правового регулювання.

Теми есе:

1. «Принципи бюджетного права як інструмент реалізації фінансової політики держави»

2. «Особливості методів бюджетно-правового регулювання: теорія та практика»

3. «Бюджетні повноваження: баланс між централізацією і автономією»

4. «Чи є бюджетне право самостійною галуззю права?»

Література до теми:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50–51. – Ст. 572.

2. Фінансове право України: підручник / за ред. Л. К. Воронової. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Київ: Юрінком Інтер, 2021. – 496 с.

3. Бюджетне право України: навч. посіб. / В. М. Федосов, Т. Є. Огійчук, С. В. Мельничук та ін.; за заг. ред. В. М. Федосова. – Київ: Знання, 2020. – 327 с.

Практичне заняття 7

Правове значення бюджету

План заняття:

1. Бюджет як правова категорія.
2. Структура та принципи функціонування бюджетної системи України.
3. Склад бюджетної класифікації.
4. Поняття зведеного бюджету.
5. Особливості програмної класифікації видатків.

Питання для обговорення:

1. У чому полягає правове значення бюджету як економіко-правової категорії?
2. Які елементи формують бюджетну систему України?
3. Як розподіляється бюджетна класифікація за видами?
4. Що включає зведений бюджет?
5. Яка роль програмної класифікації у фінансуванні бюджетних видатків?

Письмові завдання

Завдання 1. Охарактеризуйте складові бюджетної системи України.

Завдання 2. Складіть схему бюджетної класифікації.

Завдання 3. Порівняйте традиційну та програмну класифікацію видатків бюджету.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте нормативно-правові акти, що визначають бюджетну класифікацію.
2. Наведіть приклади розподілу видатків за програмною класифікацією в державному бюджеті на поточний рік.
3. Підготуйте порівняльну таблицю між загальним та зведеним бюджетом.

Теми есе:

1. «Правова природа бюджету: між правом і політикою»
2. «Бюджетна класифікація як інструмент управління державними фінансами»
3. «Зведений бюджет як показник фінансового стану держави»

Література до теми:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI //

Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50–51. – Ст. 572.

2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14. – Ст. 112.

3. Фролова О. Д. Бюджетне право України: підручник / О. Д. Фролова. – Київ: Юрінком Інтер, 2021. – 352 с.

4. Кучерявенко М. П. Фінансове право України: підручник / М. П. Кучерявенко, Н. В. Кубах. – Харків: Право, 2020. – 520 с.

5. Грабовський С. В. Теорія бюджету: навч. посіб. / С. В. Грабовський. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 260 с.

Практичне заняття 8

Бюджетний процес в Україні

План заняття:

1. Поняття та принципи бюджетного процесу.
2. Стадії бюджетного процесу.
3. Учасники бюджетного процесу: повноваження, відповідальність.
4. Державний бюджет: складання, розгляд, прийняття, виконання, звітність.
5. Особливості процесу формування та виконання місцевих бюджетів.

Питання для обговорення:

1. Які етапи охоплює бюджетний процес?
2. У чому полягає принцип розподілу повноважень між учасниками бюджетного процесу?
3. Як відбувається складання проєкту Державного бюджету України?
4. Які строки встановлено для подання, розгляду і затвердження місцевих бюджетів?
5. Чим відрізняється звітність за державним та місцевими бюджетами?

Письмові завдання

Завдання 1. Уявіть, що Верховна Рада не ухвалила Державний бюджет до 1 грудня.

- Що передбачає Бюджетний кодекс у такому випадку?

- Як це вплине на розпорядників бюджетних коштів, зокрема освітні або медичні установи?.

Завдання 2. Охарактеризуйте ролі Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів, Верховної Ради та Рахункової палати у бюджетному процесі.

Завдання 3. Визначте правові підстави, строки та процедуру розгляду проєкту державного бюджету.

Завдання для самостійної роботи

1. Бюджетний календар громади: Оберіть реальну ОТГ або місто, знайдіть на офіційному сайті їхній бюджет і визначте:

- ◆ коли подано, розглянуто і затверджено бюджет;
- ◆ які основні статті доходів і витрат;
- ◆ наскільки прозоро це висвітлено. Підготуйте коротке порівняння:

державний бюджет vs. місцевий бюджет (за стадіями бюджетного процесу).

2. Складіть порівняння між бюджетним процесом України та іншої країни (наприклад, Польщі чи Німеччини) за критеріями: стадії, строки, учасники, прозорість.

Теми есе:

1. «Бюджетний процес як основа фінансового планування держави»
2. «Учасники бюджетного процесу: між політикою, правом і відповідальністю»
3. «Особливості бюджетного процесу на місцевому рівні: виклики та перспективи»

Література до теми:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50–51. – Ст. 572.

2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

3. Фінансове право України: підручник / за ред. Л. К. Воронової. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Київ: Юрінком Інтер, 2021. – 496 с.

4. Бюджетне право України: навч. посіб. / В. М. Федосов, Т. Є. Огійчук, С. В. Мельничук та ін.; за заг. ред. В. М. Федосова. – Київ: Знання, 2020. – 327 с.

Практичне заняття 9

Правове регулювання міжбюджетних відносин

План заняття:

1. Поняття міжбюджетних відносин.
2. Розмежування видатків між бюджетами.
3. Розрахунок видатків, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів.
4. Поняття та види міжбюджетних трансфертів.
5. Дотації вирівнювання.
6. Субвенції.
7. Кошти, що передаються до Державного бюджету та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів.
8. Додаткові дотації.

Питання для обговорення:

1. Чим зумовлене існування міжбюджетних трансфертів в Україні?
2. У чому полягає механізм дотацій вирівнювання?
3. Які правові наслідки має порушення порядку надання міжбюджетних трансфертів?
4. У яких випадках субвенції можуть бути повернуті до бюджету, що їх надав?
5. Які інструменти контролю за використанням міжбюджетних трансфертів передбачено законодавством?

Письмові завдання

Завдання 1. Проаналізуйте Закон України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» та наведіть приклади:

- ◆ дотацій вирівнювання,
- ◆ субвенцій (освітня, медична тощо),
- ◆ інших трансфертів.

Завдання для самостійної роботи

1. Знайдіть приклад субвенції або дотації, що була нецільово використана (в матеріалах Рахункової палати або Державної аудиторської служби).

- ◆ Опишіть суть порушення і запропонуйте механізми запобігання.

2. Як функціонують міжбюджетні трансферти в інших країнах (наприклад, у Швеції, Польщі чи Канаді)?

- ◆ Порівняйте з українською моделлю — що можна запозичити?

Теми есе:

1. Проблеми та перспективи удосконалення системи міжбюджетних трансфертів в Україні.

2. Чи можна досягти справедливого розподілу бюджетних ресурсів без дотацій вирівнювання?

3. Як політичні рішення впливають на формування трансфертної політики в Україні?

Література до теми:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50–51. – Ст. 572.

2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

3. Закон України «Про Державний бюджет України на 2025 рік».

4. Державна казначейська служба України. Аналітичні матеріали [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://treasury.gov.ua>

5. Рахункова палата України. Звіти про результати аудиту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rp.gov.ua>

6. Лончак Л.І. Бюджетна система України: навч. посіб. – Київ: Центр учбової літератури, 2022. – 336 с.

7. Роїк К.Ф. Міжбюджетні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи реформування // Фінанси України. – 2023. – № 4. – С. 20–34.

Практичне заняття 10

Бюджетний контроль та відповідальність за порушення бюджетного законодавства

План заняття:

1. Поняття та правова природа бюджетного контролю.

2. Завдання, принципи та суб'єкти бюджетного контролю.
3. Види бюджетного контролю.
4. Форми та методи бюджетного контролю.
5. Поняття та види порушень бюджетного законодавства.
6. Види заходів впливу за порушення бюджетного законодавства.
7. Повноваження органів державного фінансового контролю.

Питання для обговорення:

1. У чому полягає роль бюджетного контролю в системі фінансового контролю?
2. Які особливості розмежування повноважень суб'єктів бюджетного контролю?
3. Як класифікуються заходи впливу за порушення бюджетного законодавства?
4. Чи є чинна система бюджетного контролю ефективною?
5. Яке місце займає Рахункова палата у системі бюджетного контролю?

Письмові завдання

Завдання 1. Вивчіть ситуацію: "Державна установа використала бюджетні кошти на капітальний ремонт приміщення, яке перебуває не на її балансі. Аудит виявив порушення.", тому:

- Визначте, чи мало місце порушення бюджетного законодавства.
- Які заходи впливу можуть бути застосовані?
- Який орган має компетенцію у цій справі?
- Аргументуйте свою позицію з посиланням на Бюджетний кодекс.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте реальний кейс Рахункової палати (з їх сайту) й коротко опишіть,
 - які порушення виявлено,
 - які органи мали б реагувати,
 - які наслідки для бюджету.

Теми есе:

1. "Ефективність системи бюджетного контролю в Україні: виклики та перспективи".
2. "Бюджетна дисципліна як елемент фінансової безпеки держави".
3. "Межі відповідальності за порушення бюджетного законодавства: пошук балансу".

Література до теми:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50–51. – Ст. 572.
2. Про Рахункову палату: Закон України від 2 лип. 2015 р. № 576-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 36. – Ст. 361.
3. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26 січ. 1993 р. № 2939-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 19. – Ст. 203.

Практичне заняття 11

Правове регулювання публічних та місцевих доходів

План заняття:

1. Поняття та система публічних доходів.
2. Класифікація публічних та місцевих доходів.
3. Податкові платежі як джерела доходів державного та місцевих бюджетів.
4. Система оподаткування в Україні.
5. Неподаткові доходи держави та органів місцевого самоврядування.
6. Доходи від операцій з державним і комунальним майном.
7. Порядок управління публічними доходами.
8. Облік та контроль публічних доходів.

Питання для обговорення:

1. У чому полягає різниця між публічними та місцевими доходами?
2. Які принципи лежать в основі формування публічних доходів в Україні?
3. Як податкова система впливає на обсяг доходів державного та місцевих бюджетів?
4. Чим відрізняються податкові та неподаткові доходи?

5. Які інструменти державного контролю забезпечують законність та ефективність формування доходів бюджетів?

Письмові завдання

Завдання 1. Проаналізуйте Закон України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» та визначте:

- основні податкові надходження,
- неподаткові надходження,
- доходи від операцій з капіталом.

Завдання 2. Кейс «Бюджет громади “Зелене місто”»

До місцевого бюджету громади у 2024 році надійшли:

- податок на доходи фізичних осіб — 75 млн грн
- плата за землю — 12 млн грн
- єдиний податок — 15 млн грн
- адміністративні збори — 3 млн грн
- орендна плата за комунальне майно — 1,5 млн грн
- дотація з державного бюджету — 8 млн грн
- освітня субвенція — 25 млн грн
- медична субвенція — 20 млн грн
- екологічний податок — 0,8 млн грн

Завдання для студентів:

1. За допомогою **Бюджетного кодексу України** (розділи V і VI) визначте, до якої групи доходів місцевого бюджету належить кожен пункт:

- власні доходи,
- закріплені доходи,
- міжбюджетні трансферти.

2. Проаналізуйте у Бюджетному кодексі статтю, де згадується хоча б один із зазначених доходів.

3. Зробіть короткий висновок: яка група доходів переважає у структурі бюджету “Зеленого міста”?

Завдання для самостійної роботи

1. Дослідіть структуру доходів бюджету вашої територіальної громади за останній рік.

- визначте частку податкових і неподаткових надходжень.
- оцініть динаміку їх зміни за останні 3 роки.

2. Міська рада прийняла рішення спрямувати частину освітньої субвенції, отриманої з державного бюджету, на ремонт приміщення міської ради. Під час перевірки Державна аудиторська служба виявила це використання коштів і зобов'язала повернути суму до державного бюджету.

Питання:

1. Чи мало право місцеве самоврядування використовувати кошти освітньої субвенції на ремонт адмінбудівлі?

2. На підставі якої статті Бюджетного кодексу визначається цільове використання міжбюджетних трансфертів?

3. Які правові наслідки можливі у випадку нецільового використання цих коштів?

Теми есе:

1. Чи можна забезпечити фінансову незалежність місцевого самоврядування за рахунок власних доходів?

2. Проблеми адміністрування податків як основного джерела публічних доходів.

3. Роль державного фінансового контролю у забезпеченні ефективного використання публічних коштів.

Література до теми:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50–51. – Ст. 572.

2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

3. Закон України «Про Державний бюджет України на 2025 рік».

4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI.

5. Державна казначейська служба України. Аналітичні матеріали [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://treasury.gov.ua>

6. Рахункова палата України. Звіти про результати аудиту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rp.gov.ua>

7. Опарін В.М., Федосов В.М. Публічні фінанси: підручник. – Київ: КНЕУ, 2021. – 512 с.

8. Гринчишин І.М. Фінансова система України: навч. посіб. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2023. – 380 с.

Практичне заняття 12

Правове регулювання державних та місцевих видатків

План заняття:

1. Поняття та класифікація державних і місцевих видатків.
2. Поняття, види та принципи фінансування державних і місцевих видатків.
3. Правовий порядок кошторисно-бюджетного фінансування.
4. Правовий порядок програмно-цільового фінансування.
5. Правовий режим фінансування окремих галузей господарства (освіта, охорона здоров'я, ЖКГ тощо).

Питання для обговорення:

1. У чому різниця між державними та місцевими видатками за своїм призначенням?
2. Які принципи лежать в основі фінансування видатків?
3. У чому відмінність між кошторисно-бюджетним та програмно-цільовим фінансуванням?
4. Як правовий режим фінансування окремих галузей впливає на розподіл бюджетних коштів?
5. Які наслідки можливі у разі нецільового використання бюджетних коштів?

Письмові завдання:

Завдання 1. Обласний департамент освіти отримав з державного бюджету субвенцію на реконструкцію школи. Частина коштів було використано на премії працівникам департаменту.

- Визначте, чи є це цільовим використанням бюджетних коштів.
- Посилаючись на норми Бюджетного кодексу України, обґрунтуйте відповідь.

- Які правові наслідки можливі для посадових осіб у цій ситуації?

Завдання 2 Міська рада передбачила у бюджеті кошти на благоустрій центрального парку. Фінансування здійснюється за програмно-цільовим методом.

- Які елементи програмно-цільового фінансування повинні бути в цій ситуації (мета, показники, очікуваний результат тощо)?
- Знайдіть у Бюджетному кодексі України статтю, яка регламентує застосування цього методу.

Завдання для самостійної роботи:

1. У бюджеті громади на 2025 рік закладено кошти на фінансування місцевої лікарні. Під час року виникла потреба придбати службовий автомобіль для міського голови. Було вирішено використати частину коштів, призначених для лікарні.

1. Чи допускається таке використання коштів?
2. На підставі яких норм Бюджетного кодексу можна зробити висновок про правомірність/неправомірність дій?
3. Який порядок внесення змін до місцевого бюджету, якщо виникла нова потреба у фінансуванні?

Теми есе

1. Чи забезпечує програмно-цільовий метод більш ефективне використання бюджетних коштів?
2. Проблеми цільового використання коштів у сфері охорони здоров'я.
3. Чи можливе повне усунення політичного впливу на розподіл видатків бюджету?

Література до теми

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50–51. – Ст. 572.
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

3. Закон України «Про Державний бюджет України на 2025 рік».
4. Рахункова палата України. Звіти про результати аудиту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rp.gov.ua>
5. Опарін В.М., Федосов В.М. Публічні фінанси: підручник. – Київ: КНЕУ, 2021. – 512 с.
6. Лончак Л.І. Бюджетна система України: навч. посіб. – Київ: Центр учбової літератури, 2022. – 336 с.

Практичне заняття 13

Фінансово-правові основи публічного кредиту та публічного боргу в Україні

План заняття

1. Поняття кредитування та його значення у фінансовій системі.
2. Місце та особливості державного кредиту.
3. Співвідношення державного кредиту із системою державних доходів.
4. Форми державного кредиту та підстави їх класифікації.
5. Правове регулювання внутрішніх державних і місцевих позик.
6. Поняття та види державного боргу.
7. Правові засоби управління державним та муніципальним боргом.

Питання для обговорення

1. Чому державний кредит розглядається як форма мобілізації фінансових ресурсів, а не як звичайне банківське кредитування?

1. Які основні форми державного кредиту передбачені законодавством України?

2. Чим відрізняється внутрішній державний борг від зовнішнього?

3. Які ризики для економіки та правової системи пов'язані з надмірним зростанням публічного боргу?

4. Якими правовими інструментами держава управляє муніципальним боргом?

Письмові завдання

Завдання 1. У 2025 році уряд України розмістив єврооблігації на міжнародному ринку. Частина залучених коштів планувалося використати на інфраструктурні

проекти, а частину — на виплату зарплат державним службовцям.

Завдання:

1. Чи є розміщення єврооблігацій формою державного кредиту?
2. Якими актами регулюється порядок здійснення таких запозичень?
3. Чи можна вважати використання цих коштів на зарплати цільовим?

Завдання 2. Міська рада ухвалила рішення про залучення кредиту від державного банку для будівництва трамвайної лінії.

Завдання:

1. До якої форми публічного кредиту належить ця операція?
2. Які правові обмеження передбачає Бюджетний кодекс для здійснення місцевих запозичень?
3. Чи потрібне погодження з Міністерством фінансів?

Завдання для самостійної роботи

1. Держава допустила прострочення виплат за зовнішніми зобов'язаннями, що призвело до звернення кредиторів до міжнародного арбітражу.

Питання:

1. Які правові наслідки можуть настати для України як боржника?
2. Які механізми реструктуризації боргу передбачені міжнародною практикою та національним законодавством?
3. Знайдіть у Бюджетному кодексі статтю, яка визначає порядок обслуговування державного боргу.

2. Міська рада ухвалила рішення виділити з місцевого бюджету 1 млн грн на ремонт доріг у 2025 році. Підрядна організація отримала аванс у розмірі 300 тис. грн, але через затримку з поставкою матеріалів роботи не були розпочаті вчасно. Департамент фінансів міської ради планує зменшити фінансування та повернути аванс у бюджет.

Завдання:

1. Визначте, які норми бюджетного законодавства регулюють порядок використання бюджетних коштів та повернення авансу.
2. Хто є розпорядником бюджетних коштів у цій ситуації?

3. Які можливі юридичні наслідки для підрядної організації за невиконання умов договору?

Теми есе

1. Ризики та переваги використання зовнішніх запозичень в економіці України.
2. Чи може муніципальний борг бути ефективним інструментом розвитку громади?
3. Державний кредит як засіб стабілізації економіки під час кризи.

Література до теми

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI.
2. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 № 3480-IV.
3. Закон України «Про державний внутрішній борг України» від 16.09.1992 № 2604-XII.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення місцевих запозичень» від 16.02.2011 № 110.
5. Міністерство фінансів України. Звіти про стан державного боргу [Електронний ресурс] – <https://mof.gov.ua>
6. Світовий банк. Публічний борг та управління ним: аналітичні огляди.

Практичне заняття 14

Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування

План заняття

1. Зміст правового регулювання соціального страхування.
2. Поняття, види і форми публічного страхування.
3. Функції і принципи публічного страхування.
4. Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування.
5. Правове регулювання обов'язкового державного пенсійного страхування.

Питання для обговорення

1. Яка різниця між загальнообов'язковим та добровільним соціальним

страхуванням?

2. Які основні принципи публічного страхування закріплені законодавством України?

3. Хто є страхувальниками та застрахованими особами у системі державного соціального страхування?

4. Які повноваження мають органи, що здійснюють управління пенсійним страхуванням?

5. Які правові наслідки несвоєчасної сплати страхових внесків?

Письмові завдання

Завдання 1. Підприємство ТОВ «Сонечко» протягом трьох місяців не сплачувало страхові внески до Пенсійного фонду України за своїх працівників. Фонд надіслав вимогу про сплату боргу та нарахування штрафних санкцій.

- Чи правомірні дії Пенсійного фонду України?

- На підставі яких нормативних актів регулюється обов'язок роботодавця сплачувати страхові внески?

- Які можливі юридичні наслідки для підприємства?

Завдання 2. Пенсіонерка Марія звернулася до Пенсійного фонду для призначення пенсії за віком. У ході перевірки виявилось, що частина її трудового стажу оформлена неофіційно.

- Які документи та законодавчі норми регулюють підтвердження страхового стажу для призначення пенсії?

- Як діяти Пенсійному фонду у випадку часткового підтвердження стажу?

- Які права має Марія для оскарження рішення органу соціального страхування?

Завдання для самостійної роботи

1. Під час перевірки було виявлено, що приватне підприємство нараховувало зарплати «в конвертах», тим самим ухиляючись від сплати страхових внесків. Працівники підприємства звернулися до органів соціального страхування з вимогою перерахувати пенсійні та соціальні внески.

Питання:

1. Які правові механізми захисту прав працівників передбачені законодавством про соціальне страхування?
2. Які санкції можуть бути застосовані до роботодавця?
3. Як працівники можуть відновити свої права на пенсійне страхування?

Теми есе

1. Принципи і функції загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні.
2. Проблеми легалізації трудових відносин та сплати страхових внесків.
3. Взаємозв'язок державного соціального страхування та фінансового права.

Література до теми

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV.
2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 № 1058-IV.
3. Пенсійний фонд України. Офіційний сайт [Електронний ресурс] – <https://www.pfu.gov.ua>
4. Власенко С.В. Соціальне страхування: навч. посіб. – Київ: КНЕУ, 2021. – 280
5. Лончак Л.І. Публічні фінанси та соціальне страхування: навч. посіб. – Київ: Центр учбової літератури, 2022. – 320 с.

Практичне заняття 15

Фінансово-правове регулювання банківської діяльності в Україні

План заняття

1. Банківська система України.
2. Банківське право як підгалузь фінансового права та проблемні питання.
3. Правовий статус Національного банку України.
4. Функції Національного банку України у фінансово-правовому регулюванні.
5. Правове становище комерційних банків в Україні.
6. Види банківських послуг.

Питання для обговорення

1. Яка структура банківської системи України та роль її учасників?

2. Чим банківське право відрізняється від загального фінансового права?
3. Які основні функції Національного банку України забезпечують фінансову стабільність?
4. Які правові обмеження встановлені для комерційних банків в Україні?
5. Які види банківських послуг існують і як вони регулюються законодавством?

Письмові завдання

Завдання 1. Комерційний банк «Фінанс плюс» подав документи до Національного банку України для отримання ліцензії на здійснення банківської діяльності. Після перевірки НБУ виявив невідповідність частини документів вимогам законодавства.

- Які правові підстави регулюють порядок надання та анулювання ліцензій банкам в Україні?
- Які дії має право здійснити НБУ у разі невідповідності документів?
- Які права має банк у процедурі оскарження рішення НБУ?

Завдання 2. Комерційний банк надав кредит підприємству, але підприємство прострочило виплати за кредитом. Банк планує стягувати борг через суд.

- На які нормативні акти слід посилатися під час стягнення боргу?
- Які обмеження щодо захисту прав банку встановлює банківське законодавство?
- Які фінансово-правові наслідки можливі для підприємства-кредитотримувача?

Завдання для самостійної роботи

Ситуаційна задача 1. Клієнт А звернувся до банку з проханням відкрити депозитний рахунок. Банк відмовив у відкритті рахунку без пояснення причин.

Питання:

1. Чи правомірною є відмова банку?
2. На які статті Закону України «Про банки і банківську діяльність» та нормативні акти НБУ можна посилатися?
3. Які механізми захисту прав клієнтів передбачені законодавством?

Ситуаційна задача 2. Компанія «ЕкоТорг» уклала договір з банком на обслуговування корпоративного рахунку. Під час проведення онлайн-платежів банк заблокував рахунок, мотивуючи це підозрою у шахрайських операціях, і не надав пояснень. Компанія зазнала збитків через неможливість проводити розрахунки з постачальниками.

Завдання:

1. Визначте, чи правомірні дії банку згідно із законодавством України про банки і банківську діяльність.
2. Які норми Цивільного кодексу та Закону України «Про банки і банківську діяльність» застосовуються у цій ситуації?
3. Опишіть, які правові дії може здійснити компанія «ЕкоТорг» для відновлення порушених прав та відшкодування збитків.
4. Сформулюйте короткі рекомендації банку, як уникнути подібних конфліктів у майбутньому.

Теми есе

1. Проблемні питання банківського права та шляхи їх вирішення.
2. Роль Національного банку України у забезпеченні фінансової стабільності та захисті прав вкладників.
3. Види банківських послуг і правові аспекти їх надання.

Література до теми

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III.
2. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 № 679-XIV.
3. Цивільний кодекс України (стосовно банківських операцій).
4. Постанова НБУ «Про затвердження Положення про порядок ліцензування банків» від 18.12.2014 № 705.
5. Долінський В.М. Банківське право України: навч. посіб. – Київ: КНЕУ, 2021. – 320 с.
6. Лончак Л.І. Фінансове право України: навч. посіб. – Київ: Центр учбової літератури, 2022. – 336 с.

Практичне заняття 16
Правове регулювання грошового обігу в Україні

План заняття:

1. Грошова система України.
2. Правове регулювання готівкового обігу.
3. Правове регулювання та форми безготівкових розрахунків.
4. Валютне регулювання в Україні.
5. Відповідальність за порушення валютного законодавства.

Питання для обговорення

1. Які елементи входять до грошової системи України?
2. Чим регулюється обіг національної валюти та готівкових грошей?
3. Які форми безготівкових розрахунків існують в Україні та як вони регулюються?
4. Які основні принципи валютного регулювання?
5. Які правові наслідки порушення валютного законодавства?

Письмові завдання

Завдання 1. Фізична особа приїхала з-за кордону і обміняла іноземну валюту в приватному обміннику без ліцензії. НБУ виявив порушення та наклав штраф.

1. Чи правомірні дії НБУ?
2. Які нормативні акти регулюють валютний обіг та обмін валюти в Україні?
3. Які наслідки очікують на фізичну особу та на суб'єкт господарювання без ліцензії?

Завдання 2. Компанія «Альфа» отримала оплату від клієнта на корпоративний рахунок, але частину коштів перерахувала на рахунок фізичної особи-підрядника без укладання договору. Податкова служба вважає це порушенням правил безготівкових розрахунків.

Завдання:

1. Чи правомірні претензії податкової служби?
2. Які норми законодавства регулюють безготівкові розрахунки?

3. Які дії повинна вжити компанія, щоб виправити порушення та уникнути штрафів?

Завдання для самостійної роботи

Ситуаційна задача 1. Банк «Світанок» видав кредит у валюті резиденту на суму, що перевищує встановлені обмеження, без повідомлення Національного банку України.

Завдання для студентів:

1. Проаналізуйте правомірність дій банку.
2. Визначте статті законодавства, що регулюють валютні операції та обмеження.
3. Опишіть можливі правові наслідки для банку.
4. Складіть короткі рекомендації для банку щодо дотримання валютного законодавства.

Ситуаційна задача 2. Підприємець отримав оплату від іноземного клієнта готівкою в валюті на суму понад 50 тис. доларів США та не повідомив про це Національний банк України.

Питання:

1. Які норми валютного законодавства порушено?
2. Яка відповідальність передбачена за подібні порушення?
3. Які дії підприємець може здійснити для легалізації операції?

Теми есе

1. Проблеми регулювання грошового обігу в Україні та шляхи їх вирішення.
2. Вплив безготівкових розрахунків на фінансову систему та контроль за ними.
3. Валютне регулювання в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення.

Література до теми

1. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 № 679-XIV.
2. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в Україні» від 22.05.1999 № 993-XIV.

3. Закон України «Про валюту та валютні операції» від 21.06.2018 № 2473-VIII.
4. Постанова НБУ «Про затвердження Положення про порядок здійснення валютних операцій» від 22.01.2015 № 9.
5. Долінський В.М. Грошове право України: навч. посіб. – Київ: КНЕУ, 2021. – 280 с.
6. Лончак Л.І. Фінансове право України: навч. посіб. – Київ: Центр учбової літератури, 2022. – 336 с.

Орієнтовний перелік питань до іспиту з дисципліни

«ФІНАНСОВЕ ПРАВО»

1. Поняття, предмет і метод фінансового права.
2. Джерела фінансового права України.
3. Система фінансового права: загальна та особлива частини.
4. Фінансові правовідносини: поняття та види.
5. Суб'єкти фінансових правовідносин.
6. Права та обов'язки учасників фінансових правовідносин.
7. Фінансова діяльність держави та органів місцевого самоврядування.
8. Принципи фінансового права.
9. Методи фінансово-правового регулювання.
10. Фінансово-правові норми: поняття та особливості.
11. Поняття та структура фінансової системи України.
12. Державні фінанси та їх складові.
13. Публічні та приватні фінанси: співвідношення.
14. Роль держави у фінансовій діяльності.
15. Фінансова політика держави: сутність і завдання.
16. Фінансово-правовий статус Міністерства фінансів України.
17. Повноваження Державної казначейської служби.
18. Національний банк України як суб'єкт фінансової діяльності.
19. Фінансова діяльність органів місцевого самоврядування.

20. Відповідальність у сфері фінансової діяльності держави.
21. Поняття та значення бюджету.
22. Бюджетна система України та її принципи.
23. Стадії бюджетного процесу.
24. Повноваження Верховної Ради України у бюджетному процесі.
25. Повноваження Кабінету Міністрів у бюджетному процесі.
26. Доходи бюджету: класифікація та джерела формування.
27. Видатки бюджету: класифікація та напрями використання.
28. Бюджетний дефіцит і шляхи його подолання.
29. Бюджетний контроль: поняття та форми.
30. Місцеві бюджети: особливості правового регулювання.
31. Податки: поняття, функції та значення.
32. Принципи оподаткування.
33. Податкова система України.
34. Види податків: прямі та непрямі.
35. Податковий обов'язок: поняття, зміст та строки виконання.
36. Права та обов'язки платників податків.
37. Податкові агенти: їхні обов'язки та роль.
38. Податкові пільги: сутність і види.
39. Податкові правопорушення та відповідальність.
40. Органи податкової служби: повноваження та функції.
41. Поняття та склад державних доходів.
42. Податкові та неподаткові доходи держави.
43. Державний кредит: поняття та форми.
44. Внутрішні та зовнішні державні запозичення.
45. Державний борг: види та правове регулювання.
46. Державні видатки: сутність і структура.
47. Соціально-економічне призначення державних видатків.
48. Державні цільові фонди: правова природа.
49. Пенсійний фонд України: правовий статус.

50. Фонд соціального страхування: порядок формування та використання коштів.
51. Поняття та функції банківської системи.
52. Структура банківської системи України.
53. Національний банк України: завдання і повноваження.
54. Комерційні банки: порядок створення та діяльності.
55. Ліцензування банківської діяльності.
56. Банківські операції та послуги.
57. Банківська таємниця: правове регулювання.
58. Відповідальність банків за порушення фінансового законодавства.
59. Роль банків у кредитно-грошовій політиці держави.
60. Державне регулювання банківської діяльності.
61. Валютна система України.
62. Поняття та види валютних операцій.
63. Валютний контроль: органи та їхні повноваження.
64. Державне регулювання валютного ринку.
65. Правове регулювання іноземних інвестицій.
66. Ринок цінних паперів: поняття і структура.
67. Державне регулювання фондового ринку.
68. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку.
69. Види цінних паперів та їх правовий режим.
70. Правове регулювання фінансових послуг.
71. Фінансовий контроль: поняття, види, суб'єкти.
72. Рахункова палата України: повноваження та функції.
73. Відомчий фінансовий контроль.
74. Внутрішній та зовнішній фінансовий контроль.
75. Аудит: правова основа та види.
76. Податковий контроль: зміст і методи.
77. Фінансово-правова відповідальність: поняття та ознаки.
78. Види фінансово-правових санкцій.

79. Адміністративна та кримінальна відповідальність у сфері фінансів.
80. Відшкодування збитків, завданих фінансовими правопорушеннями.
81. Фінансова безпека держави: поняття та складові.
82. Загрози фінансовій безпеці України.
83. Механізми забезпечення фінансової безпеки.
84. Міжнародне фінансове право: поняття та джерела.
85. Участь України в міжнародних фінансових організаціях.
86. Міжнародний валютний фонд: завдання та роль.
87. Світовий банк і його вплив на фінансову систему України.
88. Правове регулювання запобігання відмиванню коштів.
89. Міжнародне співробітництво у сфері податкової політики.
90. Європейські стандарти фінансового права та їх імплементація в Україні.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧА

Оцінювання лекційних занять не передбачено. На лекційних заняттях ведеться облік присутності здобувачів для контролю відвідуваності занять.

Бали на практичному занятті здобувачі вищої освіти отримують за виконані практичні завдання, опрацювання джерел, презентації, активність під час дискусій і виконання практичних завдань.

Бали за самостійну роботу враховують: виконання дослідницьких і творчих завдань індивідуально й колективно, результативну практичну роботу в групі, опрацювання навчально-методичних і довідкових джерел, аналіз законодавства, виконання і захист проектів, презентації, активність самостійної пошукової роботи.

Поточний і тематичний контроль передбачає оцінювання:

- результатів аналізу навчально-методичних і довідкових матеріалів;
- участі в дискусії під час лекційних занять;
- підготовки виступу до занять із презентацією (чи без);
- підготовки індивідуальних завдань за вибором здобувачів вищої освіти;
- виконання творчих завдань на основі перегляду медіатекстів (лекцій іноземною мовою) з теми обговорення тощо.

Під час модульного контролю передбачені комплексні засоби оцінювання (усно й письмово, під час виконання тестових завдань, дослідницьких і творчих, захисту проектів тощо), у тому числі комп'ютерно орієнтовані.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється після кожного контрольного заходу.

По завершенню семестру – іспит.

Засоби оцінювання результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни *Право соціального захисту* » використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне усне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- аналітичні звіти, доповіді, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Оцінку на практичному занятті здобувач отримує за виконані задачі, командні проекти, зроблені доповіді, презентації, реферати, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести в системі БНАУ Moodle.

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за 4-рівневою шкалою

Показники, бал	Критерії оцінювання
«Відмінно», 5	Завдання виконано у повній мірі. Здобувач вищої освіти демонструє вміння аналізувати і оцінювати психолого-педагогічне і методичне явище, процеси, при цьому застосовує методи індукції та дедукції, узагальнення у ході аналізу конкретних ситуацій, вміє робити самостійні висновки, інтерпретувати й критично осмислювати, обґрунтувати свої твердження.
«Добре», 4	Завдання у цілому виконано на 75 % обсягу, проте є певні недоліки у виконанні роботи – ознаки неповноти, недостатньої

	аналітичності та критичності, фактичні помилки, недостатність розуміння опрацьованого матеріалу. Здобувач вищої освіти здебільшого виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, робити самостійні висновки.
«Задовільно», 3	Завдань виконано частково, не більше ніж на 60 %. Подаються розрізнені факти, називаються психолого-педагогічні та методичні явища, однак слабо виявлено при цьому здатність аналізувати й інтерпретувати опрацьований матеріал. Здобувач вищої освіти не повною мірою орієнтується у виявлених фактах, недостатньо обґрунтовує твердження та висновки.
«Незадовільно», 2	Здобувач вищої освіти не виконав 60 % завдання. Порушено факти, виявлено невміння аналізувати дидактико-методичні явища, факти, події, нездатність робити самостійні висновки та їх обґрунтувати.

Підсумковий бал з навчальної дисципліни обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих балів і переводиться у 100-бальну шкалу за формулою:

$$\text{БПК} = \frac{\text{САЗ} \times \text{max ПК}}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих здобувачем балів (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю. Відсутність на занятті без його опрацювання у формулі береться за «0».

Результати поточного оцінювання здобувача виставляються в електронний журнал АСУ БНАУ і автоматично переводяться у 100-бальну шкалу відповідно до розподілу балів за окремі види робіт.

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «Іспит»

Види робіт	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Іспит	Загальний бал
Максимальний бал	30	10	20 (10*2)	30	100

ПЕРЕЛІК НАОЧНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни використовується система інформаційних ресурсів: дидактичні, програмні, мережа Інтернет, бібліографічні, бібліотечні. Серед них нормативно-правова база (закони, постанови, положення, накази): сайти Міністерства освіти і науки України, Міністерства аграрної політики України, інтернет-ресурси, періодичні видання, наукові праці професорсько-викладацького складу, тези та матеріали наукових конференцій.

Засоби унаочнення та взаємодії:

1. Мультимедійні презентації у програмах Microsoft Office Power Point, Canva.
2. Відеоматеріали з каналу Youtube та публічні відеолекції іноземною мовою в записі.
3. Роздавальні матеріали – табличні й схематичні основи, інфографіка тощо.
4. Засоби зворотного зв'язку – інтерактивна дошка Padlet, сайт для інтерактивних презентацій і голосування Mentimeter.
5. В умовах дистанційного навчання – застосунки платформи для відеоконференцій Zoom, Google Meet, освітня платформа BNAU MOODLE, Google Classroom.

Необхідне матеріально-технічне забезпечення:

- аудиторного навчання: дошка аудиторна, мебльоване навчальне приміщення, комп'ютерне обладнання (ПК/ноутбук + мультимедійний проектор), Wi-Fi.
- дистанційного: мережа Інтернет, електронні пристрої, у т.ч. персональні.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. Відомості ВРУ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. Відомості ВРУ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Податковий Кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. Відомості ВРУ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Митний кодекс України від 13.03.2012. № 4495-VI. Відомості ВРУ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
5. Закон України Про банки і банківську діяльність від 07.12.2000 № 2121-III. Відомості ВРУ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
6. Закон України Про цінні папери і фондовий ринок від 23.02.2006 № 3480-IV. Відомості ВРУ. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
7. Закон України Про валюту і валютні операції від 21.06.2018 № 2473-VIII. Відомості ВРУ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>
8. Legal Regulation of Agricultural Taxation / I. Kovalchuk, V. Melnyk, T. Novak, A. Pakhomova // European Journal of Sustainable Development. - 2021.- Vol. 10, № 1. - P. 479-494. Doi: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2021.v10n1p479>
9. Фінансове право : підручник / [О. О. Дмитрик та ін.] ; за ред.: М. П. Кучерявенко, О. О. Дмитрик ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків : Право, 2019. - 414 с.
10. Kovalchuk I. Земельний податок як складова дохідної частини місцевих бюджетів / I. Kovalchuk, O. Sokyrynska // European political and law discourse. – 2020. – Vol. 73, is. 3. – С. 210-215.
11. Ковальчук І.В. Гармонізація податкового законодавства України та ЄС у сфері оподаткування агробізнесу / І.В. Ковальчук // Polish science journal. – 2020. – Is. 2(23). - С. 158-162.
12. Ковальчук І.В. Правове регулювання запобігання корупції у бюджетній сфері / І.В. Ковальчук // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції: Актуальні питання запобігання та протидії корупції (БНАУ, 16 жовтня 2019 р.). –

Біла Церква, 2019. – С. 19 – 22.

13. Ковальчук І.В. Правове регулювання фінансового контролю: європейський досвід / І.В. Ковальчук // Гарантії забезпечення прав і свобод людини та правові проблеми запобігання корупції в Україні в умовах євроінтеграції: матеріали Всеукраїнського круглого столу (м. Біла Церква, 6 грудня 2018 р.). – Біла Церква, 2018. – С. 19 – 22.

14. Фінансове право України: навчальний посібник / [М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський]. Львів: СПОЛОМ, 2022. 394 с.

15. Kovalchuk I. Harmonization of regulatory regulation of digitalization of state financial control in Ukraine: challenges and prospects for adaptation to European Union standards / I. Kovalchuk // Customs Scientific Journal. – 2025. – № 1. – P. 23-29. DOI <https://doi.org/10.32782/2308-6971/2025.1.3>

16. Методичні вказівки для організації аудиторної та позааудиторної роботи з навчальної дисципліни «Фінасове право» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 Право /укл. І.В. Ковальчук, І.В. Малишко – Біла Церква: БНАУ, 2025. – 58 с.

17. <https://www.culonline.com.ua/> - бібліотека

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>

2. Верховна Рада України: офіційний вебпортал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

3. Кабінет Міністрів України: урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>

4. Верховний Суд України: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua>

5. Національний банк України офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>

5. Міністерство фінансів України: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk/>

6. Державна казначейська служба України: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/>
7. Державна податкова служба України: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tax.gov.ua/>
8. Пенсійний фонд України: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua>
9. Рахункова палата України: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rp.gov.ua>
10. Портал нормативно-правових актів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>
11. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua>

Ковальчук І. В., Малишко І. В. Методичні вказівки для організації аудиторної та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Фінансове право» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю Д 8 «Право». – Біла Церква, 2025. – 58 с.

Редактор О.О. Грушко

Комп'ютерний набір:

Комп'ютерна верстка:

Здано до складання
Підписано до друку
Формат 60×84 Ум. друк. арк. Тираж .
Зам. Ціна

Сектор оперативної поліграфії РВІКВ БНАУ
09117, м. Біла Церква, Соборна площа, 8/1; тел. 3-11-01